

Çanakkale İlinde Yetiştirilen Kısa Tüylü Türk Kedisi'nin Tanımlanması

Orhan YILMAZ^{a*}, Hande Isil AKBAG^a, Fusun COSKUN^b, Tarkan OZCETIN^c, Mehmet ERTUGRUL^d

^aÇanakkale Onsekiz Mart University, Faculty of Agriculture, Department of Animal Science, Çanakkale, Turkey

^bAhi Evran University, Faculty of Agriculture, Department of Animal Science, Kirsehir, Turkey

^cCat Hospital, Guvenlik Street, Cankaya, Ankara, Turkey

^dAnkara University, Faculty of Agriculture, Department of Animal Science, Ankara, Turkey

*Corresponding author: zileliorhan@gmail.com

Özet

Türkiye'de yetiştirilen Ankara ve Van Kedi Irklarından başka, varlığı bilinen ancak üzerinde herhangi bir çalışma yapılmamış olan Kısa Tüylü Türk Kedi ırkı bulunmaktadır. Proje 11.11.2013 tarihinde onaylandıktan sonra Çanakkale'nin bütün ilçeleri ziyaret edilmiş ve yerli kediler araştırılmıştır. İlk önce Kasım 2013 tarihinde projede bahsedilen ekipman ve sarf malzemeleri temin edilmiş, daha sonra Aralık 2013 tarihinden itibaren saha çalışmalarına başlanmıştır. Bozcaada şehir merkezi ve Çanakkale merkez ilçe, Ayvacık, Bayramiç, Çan, Yenice, Lapseki, Biga, Eceabat, Gelibolu, Ezine ve Gökçeada'nın bazı köyleri birkaç kez ziyaret edilmiş ve kediler fotoğraflanmıştır. Fotoğraflanan toplam 84 kediye ait bazı morfolojik özellikler, ImgProPlus6 programı kullanılarak ölçülmüştür. En sonunda elde edilen veriler ANOVA istatistik programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre Çanakkale Bölgesinde yetiştirilen Kısa Tüylü Türk Kedilerinin omuz yüksekliği, vücut uzunluğu, göğüs derinliği, kuyruk uzunluğu ve ön incik çevresi özellikleri sırası ile her iki cinsiyette ortalama 22.33 ± 0.225 , 26.90 ± 0.335 , 10.76 ± 0.698 , 30.20 ± 0.278 ve 5.87 ± 0.792 cm olarak bulunmuştur. Sonuçlar uluslararası itibarlı bir dergide yayımlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Genetik kaynak, yerli ırk, morfolojik özellik, evcil hayvan.

Determination of Short Hair Turkish Cat Raised in Province of Çanakkale

Abstract

Apart from cat breeds of Angora and Van there is a short hair cat breed in whole part of Turkey which is known but never searched before yet. After the project was approved in 11.11.2013 all of counties of Çanakkale were visited and searched on native cats. First some equipments and consumables mentioned in the project were bought in November 2013. Later than field works started in December 2013. City centre of Bozcaada and some villages in Çanakkale central county, Ayvacık, Bayramiç, Çan, Yenice, Lapseki, Biga, Eceabat, Gelibolu, Ezine, and Gökçeada counties were visited several times and cats were photographed. In total 84 cats were photographed and some morphological traits were detected by using ImgProPlus6 program. At the end data observed were analyzed by using ANOVA statistical program. As a result the traits of shoulder height, body length, chest depth, tail length and cannon circumferences were found as 22.33 ± 0.225 , 26.90 ± 0.335 , 10.76 ± 0.698 , 30.20 ± 0.278 ve 5.87 ± 0.792 cm respectively. The results will be published in a jointly in internationally reputed journal.

Keywords: Genetic resource, native breed, morphologic trait, domestic animal

1. Giriş

Günümüzde Türkiye'de bazıları birçok farklı ırka sahip 20 civarında hayvan türünün yetiştiriciliği yapılmaktadır. Bu farklı türler içinde kedi yetiştiriciliği kırsal kesimde halen önemini korumaktadır. Öte yandan son yıllarda şehirlerde bir pet hayvanı olarak

kedi yetiştiriciliği de önem kazanmaktadır. Ancak insana çok yakın ve çoğunlukla ev içinde yaşayan bir hayvan olmasına rağmen, kedi ile ilgili literatürün azlığı dikkat çekmektedir.

Türkiye kedi ırklarına ait en önemli çalışma, Ankara kedilerinde dış yapı, tüy, büyüme, gelişme ve

üreme özellikleri hakkında, Ankara Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Mehmet Ertuğruldanışmanlığında gerçekleştirilen bir doktora çalışmasıdır. Ankara Atatürk Orman Çiftliği Hayvanat Bahçesi ile Ankara'nın çeşitli semtlerinde pet hayvanı olarak yetiştirilen kedilerin incelendiği bu çalışmada toplam 137 (103 hayvanat bahçesi, 34 ev kedisi) kedi kullanılmıştır. Doktora çalışmasının sonuçlarına göre erkek Ankara kedilerinin canlı ağırlık, omuz yüksekliği, vücut uzunluğu, göğüs derinliği, göğüs çevresi ve kuyruk uzunluğu özellikleri sırası ile ortalama 3792 ± 139 g, 23.20 ± 0.583 , 27.20 ± 0.374 , 11.60 ± 0.510 , 39 ± 1.14 , 30.20 ± 0.200 cm; dişi kedilerde ise bu değerler 3358.6 ± 44.2 g., 22.60 ± 0.354 , 24.50 ± 0.343 , 11.50 ± 0.109 , 34.58 ± 0.274 , 29.50 ± 0.215 cm olarak tespit edilmiştir. Tüy uzunlukları incelenmiş ve erkek Ankara kedilerinde boyun, yan, but, kuyruk tüyleri ortalama uzunluğu, 10.29 ± 0.159 , 5.69 ± 0.125 , 5.06 ± 0.091 , 11.72 ± 0.210 cm; dişiler de ise 9.18 ± 0.086 , 5.2 ± 0.097 , 4.93 ± 0.090 , 10.38 ± 0.179 cm olarak belirlenmiştir. Tüy inceliğinin incelendiği aynı çalışmada ortalama değerler aynı sırayla erkek kedilerde 20.92 ± 0.899 , 21.90 ± 0.255 , 19.94 ± 0.793 , 27.92 ± 2.260 µ; dişi kedilerde ise sırasıyla 17.88 ± 0.330 ±, 17.60 ± 0.405 , 16.86 ± 0.366 , 23.19 ± 0.724 µ olarak bulunmuştur. Tüylerin sağlamlığının incelendiği çalışmada elastikiyet ve mukavemet ortalama değerleri, erkeklerde yine aynı vücut bölgesi sırası ile % 23.34 ± 1.61 - 2.22 ± 0.313 g , % 22.52 ± 1.23 – 5.30 ± 1.86 g , % 26.07 ± 1.68 - 3.74 ± 1.11 g , % 31.35 ± 0.473 – 10.43 ± 1.37 g; dişilerde ise % 25.99 ± 1.04 - 3.54 ± 0.573 g , % 29.2 ± 0.583 - 2.60 ± 0.317 g , % 27.95 ± 0.710 – 3.12 ± 0.422 g , % 28.18 ± 0.732 - 5.65 ± 0.486 g olarak bulunmuştur. Üreme özellikleri ise kısırılık oranı % 14.29, çiftleşen kedi başına yavru sayısı 2.5, doğuran kedi başına yavru sayısı 2.92, yavruların yaşama güçleri % 72.86 olarak bulunmuştur. Büyüme özelliklerinin incelenmesi amacı ile 51 yavrunun haftalara göre büyümelerinin araştırıldığı çalışmada, ana yaşının ve yavruların cinsiyetinin etkisinin istatistik olarak önemli olduğu görülmüştür. Göz rengi bakımından incelenen toplam 77 kedinin 12 tanesinin aynı bireyde farklı göz rengi (tek göz)ne sahip olduğu, diğer 34 kedinin gözlerinin sarı ve kalan 11 tanesinin de mavi gözlü olduğu bulunmuştur (Özçetin 2007).

Türkiye kedi ırkları hakkında gerçekleştirilmiş diğer bir akademik çalışma, "Türkiye'deki Bazı Kedi Irklarının Genetik Yapılarının Mikrosatellitlerle İncelenmesi" adlı bir yüksek lisans tez çalışmasıdır (Eroğlu 2007). Bir çalışmada 26 Ankara ve 15 Van Kedisinin tüy özellikleri araştırılmış ve tüy özellikleri üzerine mevsim, cinsiyet ve göz rengi gibi faktörlerin etki etmedikleri incelenmiş ve bazı değerler istatistik

olarak önemli bulunmuştur (Erat ve Arıkan 2012). Eksen ve ark. tarafından Van Kedilerinde bazı kan değerleri incelenmiş ve alyuvar, akyuvar ve trombosit sayıları sırası ile 7.8×10^6 , 5.6×10^3 ve 1.16×10^5 olarak bulunmuştur (Eksen ve ark. 1992).

Başka bir çalışmada toplam 113 Ankara ve Van Kedisindeki kan grupları araştırılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre incelenen 85 Van Kedisi'nde % 40 A grubu, % 60 B grubu kan bulunmuştur. Aynı değerler incelenen 28 Van Kedisi'nde % 53.6 A grubu, % 46.4 B grubu olarak bulunmuştur. Her iki kedi ırkında da AB kan grubu tespit edilememiştir (Arıkan ve ark. 2003).

Kan serum elementleri yönünden Van Kedilerinde yapılan başka bir çalışmada kan serumunda bulunan alüminyum, arsenik, bor, baryum, kobalt, krom, bakır, galyum, indiyum, demir, kurşun, lityum, manganez, nikel, selenyum, gümüş, kükürt, stronsiyum, vanadyum ve çinko elementleri araştırılmıştır. Kan serumunda bulunan alüminyum, baryum, bakır, manganez ve stronsiyum elementlerinin erkek kedilerde, dişilere göre daha fazla bulunduğu bulunmuştur (Altunok ve ark. 2007). Ankara ve Van Kedilerinde gebelik ve laktasyon dönemlerine ait bazı biyokimyasal parametrelerin karşılaştırıldığı bir çalışmada gebeliğin erken, orta ve geç dönemlerine göre kedilerdeki biyokimyasal parametrelerin farklılık gösterdiği görülmüştür.

Bazı kedi ırkları arasındaki genetik ilişkiler çeşitli araştırmalarda incelenmiştir. Menotti-Raymond ve ark. tarafından 38 farklı kedi ırkında gerçekleştirilen bir çalışmada Ankara ve Van Kedileri de araştırma materyali olarak kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre Mısır Mau, İngiliz Bobtail, Rusya Mavi, Abissiniyan Kedileri, Ankara ve Van Kedileri ile genetik olarak akraba çıkmışlardır (Menotti-Raymond ve ark. 2008).

Lipinski ve ark. tarafından kedi ırklarının kökeni konusunda 1100 kedinin araştırma materyali olarak kullanıldığı bir çalışma yürütülmüştür. Araştırmada kullanılan kedi ırklarından ikisi Ankara ve Van Kedileridir. Araştırmanın sonuçlarına göre incelenen 17 kedi ırkı Akdeniz, Avrupa-Amerika, Asya ve Africa olarak 4 farklı grupta toplanmış ve her gruptaki kedi ırkı, birbirleri ile daha fazla akraba olarak bulunmuştur (Lipinski ve ark. 2008).

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Kedi Üretim Merkezinde bulunan 80 Van Kedisi ile 7 Ankara, 6 İran, 5 Siyam, 2 Bombay ve 12 tekir renkli kedinin genetik yapıları ve farklılığı üzerine bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırmada 7 farklı enzim lokusu incelenmiş ve araştırmanın sonuçlarına göre enzim lokusları üzerinde ME bandına ilk defa rastlanmıştır.

Ankara ve Van Kedilerinde PGD, ME, and ESD lokuslarının mevcut olduğu ancak CA 1, SOD, GPI, and GOT lokuslarının mevcut olmadığı tespit edilmiştir (Altunok ve ark. 2011).

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Kedi Üretim Merkezinde bulunan 120 Van Kedisinde yapılan klinik incelemeler sonucunda Türkiye'deki kedilerde ilk defa Babesiosis Hastalığına neden olan Babesia felis mikrobuna rastlanmıştır. İncelenen 120 kedinin yaklaşık % 10'unda bu mikroba rastlanmasına rağmen, kedilerin Babesiosis Hastalığı belirtilerini göstermediği görülmüştür (Karaca ve ark. 2005).

Bu çalışma, Kısa Tüylü Türk Kedisi'nin bazı morfolojik özelliklerinin belirlenmesi amaçlanan ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi tarafından desteklenen bir BAP projesinin sonuçları ile hazırlanmıştır.

2. Materyal ve Metot

Büyük ve küçükbaş hayvanların morfolojik özelliklerinin tespit edilmesi amacıyla ölçümü, ölçüm bastonu, ölçüme şeridi ve pergeli vasıtası ile yapılabilmektedir. Ancak kedi tür özelliği olarak yabancılar karşı çok tedbirli, ürkek ve mesafelidir. Bu nedenle kedilerin ölçümünde önce kedileri fotoğraflama, daha sonra fotoğraf üzerinden ImgProPlus6 bilgisayar programı kullanarak ölçme yöntemi denenmiştir. Kedilerin fotoğraflama sırasında yandan ve tam bir görüntüsünün alınması önemli olduğu için, çalışmada bu güçlüğü aşmak amacıyla basit bir alet tasarlanmıştır (Şekil 1, 2). Bu alet ile fotoğraflama yöntemi ve fotoğraflar üzerinden kedilerin bazı morfolojik özelliklerinin ölçümü de başarı ile gerçekleştirilmiştir. Böylece kullanılan yöntemin isabeti kanıtlanmıştır.

3. Sonuçlar ve Tartışma

Araştırma sonuçlarına göre Çanakkale Bölgesinde yetiştirilen Kısa Tüylü Türk Kedilerinin

omuz yüksekliği, vücut uzunluğu, göğüs derinliği ve kuyruk uzunluğu ve ön incik çevresi özellikleri sırası ile her iki cinsiyette ortalama 22.33 ± 0.225 , 26.90 ± 0.335 , 10.76 ± 0.698 , 30.20 ± 0.278 ve 5.87 ± 0.792 cm olarak tespit edilmiştir.

Yapılan çalışmada, Kısa Tüylü Türk Kedilerinde omuz yüksekliği, her iki cinsiyet için ortalama 22.33 ± 0.225 cm olarak tespit edilmişken, Özçetin (2007), Ankara Kedilerinde omuz yüksekliğini erkek kedilerde ortalama 23.20 ± 0.583 cm, dişi kedilerde ise 22.60 ± 0.354 cm olarak tespit etmiştir. Omuz yüksekliği ortalamasının Kısa Tüylü Türk Kedilerinden yüksek olduğu belirlenmiştir. Kısa Tüylü Türk Kedilerinde her iki cinsiyette ortalama vücut uzunluğu 26.90 ± 0.335 cm iken, Ankara kedilerinde vücut uzunluğu, erkek kedilerde 27.20 ± 0.374 cm, dişi kedilerde ise 24.50 ± 0.343 cm olarak tespit edilmiştir (Özçetin 2007). Ortalamada Kısa Tüylü Türk Kedileri ile Ankara Kedilerinin vücut uzunluğu bakımından birbirlerine yakın değerler gösterdiği söylenebilir. Çalışmada tespit edilen ortalama göğüs derinliği 10.76 ± 0.698 cm olarak tespit edilmişken, aynı özellik erkek Ankara Kedilerinde 11.60 ± 0.510 cm, dişilerde ise 11.50 ± 0.109 cm olarak ölçülmüştür (Özçetin 2007). Yine cinsiyetler için ortalama değerler dikkate alındığında, Ankara kedilerinde göğüs derinliği Kısa Tüylü Türk Kedilerinden yüksek bulunmuştur. Kısa Tüylü Türk Kedilerinde tespit edilen kuyruk uzunluğu, her iki cinsiyette ortalama 30.20 ± 0.278 cm olarak tespit edilmiştir. Özçetin (2007) ise Ankara Kedilerinin erkeklerinde kuyruk uzunluğunu 30.20 ± 0.200 cm, dişilerinde ise 29.50 ± 0.215 cm olarak belirlemiştir. Kuyruk uzunluğu bakımından her iki türün, cinsiyet ortalamaları göz önüne alındığında, birbirlerine yakın değerler gösterdiklerini söylemek yanlış olmayacaktır.

Şekil 1. Kediye sabit tutarak fotoğraf almak amacıyla kullanılan düzenek.

Şekil 2. Kedinin fotoğraflanması.

Bulunan bu değerler, Özçetin (2007)'in elde etmiş olduğu veriler ile karşılaştırıldığında, Kısa Tüylü Türk Kedilerinin bazı özellikler bakımından Ankara kedilerinden daha düşük değerlere sahip olduğu görülmüştür. Bunun nedeninin Ankara kedilerinin popüler kedi ırklarından olması, maddi olarak kırsal kesim insanına göre daha varlıklı yetiştiricilerin elinde yetiştiriliyor olması ve bu nedenle bu kedilerin daha iyi bir bakım, besleme ve sağlık koruma imkanlarına sahip olması, Ankara kedilerinin, Kısa Tüylü Türk

Kedilerinden daha iri yapılı olmasına neden olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Sonuç olarak bu proje ile Türkiye'de kedilerde ilk defa morfolojik özellikler belirlenerek, Kısa Tüylü Türk Kedisi'nin ırk özelliklerinin tanımlanması konusunda ilk adım atılmıştır. Proje bütçesinin yetersizliği nedeni ile projede hedeflenen kedi sayısı ölçülemediği olsa da, ölçülen 84 kediye ait veriler Kısa Tüylü Türk Kedisi'nin ırk özellikleri hakkında bir fikir kaynağı olmaktadır.

Kaynaklar

- Altunok, V., Yuksek, N., Berkman, C. C., Agaoglu, Z. T. Togan, I. 2011. Genetic Structure and Variation Van Cats. *Biochemical Genetics*. 49 (7-8): 511-533.
- Anonymous.2013a. Ankara Kedisi Standardı. TSE No: 12137, Kabul tarihi: 07.03.1997. <https://intweb.tse.org.tr/TSEIntWeb/Standard/Standard/StandardAra.aspx> (Erişim 25 Nisan 2013)
- Anonymous.2013b. Van Kedisi Standardı. TSE No: 12138, Kabul tarihi: 07.03.1997. <https://intweb.tse.org.tr/TSEIntWeb/Standard/Standard/StandardAra.aspx> (Erişim 25 Nisan 2013)
- Arikan, S., Duru, S. Y., Gurkan, M., Agaoglu, Z. T. Giger, U. 2003. Blood Type A and B Frequencies in Turkish Van and Angora Cats in Turkey. *Journal of Veterinary Medicine Series*. 6: 303-306.
- Avcil, H., Kaptanoglu, M. Ve Akova, R. 2006. Van İli Çevre Durum Raporu. Van Valiliği, İl Çevre ve Orman Müdürlüğü. Van.
- Bek, M. G. 2003. *Medya ve Toplum* (Editör: Sevda Alankus). Zafer Basımevi, İstanbul.
- Erat, S., Arikan, S. 2012. The Hair Characteristics of Turkish Angora and Van Cats. *Turkish Journal of Veterinary Animal Science*. 36 (3): 215-221.
- Karaca, M, Tütüncü, M., Akkan, H. A., Özdal, N., Değer, S., Ağaoğlu, Z. T. 2005. Van Kedilerinde Babesiosis. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Veteriner Fakültesi Dergisi*. 16 (2): 87-88.
- Karatas, E. 2012. Mektup Roman Tekniği ve Türk Romanından İki Örnek: Mektup Aşkları ve Kedi Mektupları. *Turkish Studies*. 7 (4): 2173-2192.
- Oguz, M. O. 2007. Folklor: Ortak Bellek veya Paylaşılan Deneyim. *Millî Folklor*, 74: 5-8.
- Özçetin, T. 2007. Ankara Kedilerinde (*Felis catus angorensis*) Dış Yapı, Tüy, Büyüme, Gelişme ve Üreme Özellikleri Üzerine Araştırmalar (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Ozer, A. 2002. Türkiye Cumhuriyeti'nin Başkenti Ankara İçin Düşünülen Amblem ve Tartışmalar. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 2 (1): 95-107.
- Yilmaz, O. and Wilson, R. T. 2012. The Domestic Livestock Resources of Turkey: Economic and Social Role, Species and Breeds, Conservation Measures and Policy Issues. *Livestock Research for Rural Development*. Volume 24, Article 157